

SKOS

Pedagogisch beleidsplan

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
1 Pedagogische visie	5
<i>Doelstelling: partner in opvoeding</i>	5
<i>Pedagogische uitgangspunten</i>	6
<i>Tijd om te oefenen</i>	7
<i>De groep: mogelijkheden en beperkingen</i>	7
<i>Kindvolgsystemen</i>	7
<i>Kinderen die opvallen</i>	8
<i>Visie op VVE</i>	8
<i>Voedingsbeleid</i>	9
<i>Milieubeleid</i>	10
<i>Groter geheel</i>	10
2 Opvang in groepen	11
<i>Horizontale en verticale groepen</i>	11
<i>Opendeurenbeleid bij de kinderdagverblijven en op de BSO</i>	11
<i>Kinderdagverblijven: halve dagopvang en flexibele opvang</i>	12
<i>BSO: voorschoolse en vakantieopvang</i>	12
<i>Activiteitsaanbod</i>	13
3 Contact met ouders	14
<i>Input van ouders</i>	14
<i>Mentorschap</i>	14
<i>Informatie aan ouders</i>	14
<i>Toestemming voor overdracht</i>	14
4 De pedagogisch medewerkers	16
<i>Het beleid in de praktijk</i>	16
<i>Kwalificaties van de pedagogisch medewerkers</i>	16
<i>Vaste gezichten op de groep en invalkrachten</i>	17
<i>Het vier ogen principe</i>	17
5 Pedagogisch werkplan per locatie	19
<i>Vertaling naar de praktijk</i>	19
<i>De pedagogische middelen</i>	19
<i>Pedagogische stromingen en programma's</i>	19
Bijlagen	20
1. <i>Literatuur: Als kinderen je een zorg zijn</i>	20
2. <i>Fasen van de morele ontwikkeling</i>	23
3. <i>Pedagogische stromingen en methodes</i>	24

Voorwoord

Bij de SKOS vinden wij dat kinderopvang meer is dan opvang alleen. De kinderopvang is een waardevolle toevoeging voor de ontwikkeling van het kind. Wij bieden kinderen een uitdagende en stimulerende omgeving in onze kinderdagverblijven, peuterspeelzalen en buitenschoolse opvang. Een plek waar bovendien ruimte is voor rust en geborgenheid. En waar een sfeer van persoonlijke aandacht en onderling vertrouwen heerst. Op die manier groeien kinderen zowel individueel als sociaal. Stevig groot worden, noemen we dat. Daar geloven wij in. Want juist de groep biedt volop unieke mogelijkheden en kansen. Iedere dag weer.

SKOS. Samen groot worden.

Onze slogan 'SKOS. Samen groot worden.' heeft verschillende betekenissen.

Samen:

- Kinderen spelen en ontwikkelen zich **samen** met andere kinderen: de groep heeft daarbij voor hen een meerwaarde.
- Wij zijn **samen** met de ouders verantwoordelijk voor het opgroeien van kinderen.
- **Samen** met collega's zorgen wij voor goede kinderopvang met volop mogelijkheden om op een speelse manier te groeien.

Groot worden:

- Kinderen van 0 t/m 12 jaar worden opgevangen door ons, **groeien in lengte** en maken bovendien een enorme **ontwikkeling** door.
- Ouders **groeien** met hun kinderen mee en kunnen soms een tip of steuntje bij opvoedingsvragen gebruiken.
- Wijzelf blijven leren, **groeien in ons vak**, en blijven onze professionaliteit ontwikkelen.

Pedagogisch beleidsplan

In dit *pedagogisch beleidsplan* vindt u onze algemene pedagogische uitgangspunten en onze ideeën over mede opvoeden. Wij vangen immers niet alleen kinderen op, maar hebben ook een aandeel in de opvoeding en in de doorgaande lijn naar school. Onze uitgangspunten hebben we samen met de pedagogisch medewerkers opgesteld. De Centrale Ouderraad heeft hierover advies uitgebracht. Onze kernwoorden zijn: respect, ontwikkelen op je eigen manier en in je eigen tempo, zelfredzaamheid en zelfstandigheid. Ook leest u in dit pedagogisch beleidsplan op welke manier de SKOS aan de wettelijke eisen voldoet. Die eisen zijn vastgelegd in de Wet kinderopvang¹.

¹ De Wet kinderopvang is van toepassing op de kinderdagverblijven en de buitenschoolse opvang. De gemeentelijke verordening is van toepassing op de peuterspeelzalen.

Pedagogische werkplannen

Naast dit algemene pedagogisch beleidsplan heeft elke locatie een eigen *pedagogisch werkplan*; zie hiervoor hoofdstuk 3. Het pedagogisch beleidsplan en de pedagogisch werkplannen vormen samen het pedagogisch beleid.

Controle door GGD en intern auditteam

Om aan de wet- en regelgeving te voldoen, hebben wij een uitgebreid *kwaliteitszorgsysteem*. Daarin zijn al onze werkprocessen beschreven: wat doen we en op welke manier? Zo zorgen we ervoor dat de klant centraal staat, dat wij werken volgens de pedagogische uitgangspunten en dat we onze dienstverlening voortdurend kunnen verbeteren.

Jaarlijks controleert de GGD of wij aan de wettelijke eisen voldoen. Daarnaast hebben we zelf een intern *auditteam*. Dat bezoekt jaarlijks alle locaties om te beoordelen of we nog steeds volgens ons kwaliteitssysteem werken. Eventuele verbeterpunten worden benoemd door dit auditteam, maar komen ook uit gesprekken met ouders, klanttevredenheidsonderzoeken en klachtmeldingen. Naar aanleiding hiervan nemen wij zowel preventieve als corrigerende maatregelen.

De SKOS verwacht u met dit pedagogisch beleidsplan voldoende inzicht te geven in hoe wij ons inzetten om kinderen een verantwoorde opvang te bieden. Heeft u vragen over ons pedagogisch beleid? Stelt u die dan gerust aan de pedagogisch medewerkers, de clustermanager of de VVE-coördinator van uw locatie.

Ten slotte heet ik u van harte welkom bij de SKOS. Ik spreek de verwachting uit dat u en uw kind(eren) zich snel bij ons thuis zullen voelen en dat u zich kunt herkennen in ons pedagogisch beleid.

Annelies Zoomers
directeur-bestuurder

1 Pedagogische visie

Doelstelling: partner in opvoeding

Wij zien onszelf als 'partner in opvoeding': als je kinderen opvangt, voed je ze mee op. Wij stimuleren kinderen in hun ontwikkeling. De sociaal-emotionele ontwikkeling, de taalontwikkeling en de groei tot zelfredzaamheid/zelfstandigheid staan daarbij voor ons centraal. Dit uitgangspunt hebben we in onze pedagogische doelstelling vastgelegd:

De SKOS draagt, naast de verzorging, ook bij aan de opvoeding van de kinderen. Wij streven ernaar dat ieder kind goed toegerust op ontdekkingsreis gaat naar een zelfstandig bestaan. Wij bieden ze daarvoor een klimaat waarin zij zich gerespecteerd, geborgen en veilig voelen, en waarin zij respect hebben voor anderen en de omgeving. Wij ondersteunen het kind om zich in eigen tempo en binnen de eigen mogelijkheden te ontwikkelen, rekening houdend met de grenzen van de groep.

Van de pedagogisch medewerkers vragen wij dat zij professioneel handelen en dat ze het pedagogisch beleid van de SKOS vormgeven. Daarom heeft de SKOS haar eigen pedagogische uitgangspunten geformuleerd. Hoewel het onmogelijk is om voor elk kind de opvoedingsideeën van de afzonderlijke ouders te volgen, proberen wij in overleg met ouders zoveel mogelijk aan te sluiten bij hun opvoedingsideeën en rekening te houden met hun wensen. Het eigen pedagogisch kader van de SKOS dient hierbij als uitgangspunt. Wij betrekken ouders bij wat wij zien gedurende de ontwikkeling van hun kind. Op deze manier levert de SKOS een bijdrage om kinderen met een goed gevulde rugzak de wereld tegemoet te laten treden, als aanvulling op de thuissituatie.

Pedagogische uitgangspunten

In de Wet kinderopvang zijn de vier dimensies van mevrouw prof. dr. J.M.A. Riksen-Walraven beschreven. Verantwoorde kinderopvang gaat uit van de visie dat kinderen zich in een bepaalde ontwikkelingsfase bevinden. Hierbij is het van belang dat:

- a. *er op een sensitieve en responsieve manier met kinderen wordt omgegaan. Daarbij zijn respect voor de autonomie, het stellen van grenzen en structuur van essentieel belang, zodat kinderen zich emotioneel veilig en geborgen voelen;*
- b. *kinderen spelenderwijs worden uitgedaagd in de ontwikkeling van hun motorische, cognitieve, taal- en creatieve vaardigheden, waardoor zij in staat worden gesteld steeds zelfstandiger te functioneren in een veranderende omgeving;*
- c. *kinderen worden begeleid in hun interacties, waarbij ze spelenderwijs sociale kennis en vaardigheden worden bijgebracht waarmee ze uiteindelijk steeds zelfstandiger relaties met anderen kunnen opbouwen en onderhouden;*
- d. *kinderen worden gestimuleerd om op een open manier kennis te maken met de algemeen aanvaarde waarden en normen in de samenleving met het oog op een respectvolle omgang met anderen en een actieve participatie in de maatschappij.*

Wij vertalen deze uitgangspunten naar de volgende opvattingen over opvoeden:

- Wij stimuleren het zelfvertrouwen van kinderen door de 'eigen aardigheden' van ieder kind te accepteren. Wij spannen ons in om ieder kind in zijn² eigen perspectief te zien en hebben oog voor de afzonderlijke talenten en mogelijkheden.
- Alle kinderen moeten uiteindelijk op eigen benen leren staan. Daarom is het goed ze te stimuleren om dingen op eigen houtje te ontdekken. Kinderen willen nu eenmaal dingen ontdekken en uitproberen. We geven ze complimenten als iets lukt en ondersteunen ze bij teleurstellingen en tegenslagen.
- Kinderen hebben ruimte nodig om zich te ontwikkelen. Binnen de grenzen en de mogelijkheden van de groep bieden wij die ruimte.
- Een kernbegrip in ons pedagogisch beleid is respect. Als wij respectvol en met vertrouwen met kinderen omgaan, kunnen zij zelfrespect en zelfvertrouwen opbouwen. En daarmee een positief zelfbeeld ontwikkelen.
- Een kind zet heel wat stappen in zijn leven, voordat het een volwassen begrip heeft van goed en kwaad, eerlijk en oneerlijk, en van recht en onrecht; dit noemen wij de morele ontwikkeling. Deze stappen verlopen in fasen. De morele ontwikkeling van een kind is de basis om tot respect voor zichzelf en anderen te komen. Daarmee is de morele ontwikkeling ook de basis van de sociaal-emotionele ontwikkeling.
- Kinderen zijn sociale wezens; sociaal-emotionele contacten zijn erg belangrijk in het leven. Wij willen het kind bewust maken van zijn eigen emoties. Kinderen die leren hun emoties te hanteren, kunnen makkelijker relaties met anderen aangaan. Wij accepteren alle emoties, maar niet alle uitingvormen daarvan.
- Kinderen leren het meest van elkaar, zo ook sociale omgangsvormen. Er wordt voldoende begeleiding geboden om deze contacten aan te gaan en te onderhouden, maar niet meer dan nodig is, zodat het kind steeds zelfstandiger wordt in het aangaan van contact.
- Kinderen staan niet op zichzelf, maar maken deel uit van een groter sociaal verband. In onze contacten met ouders leggen wij een relatie tussen thuis en de opvang ter bevordering van het welzijn van het kind. We laten kinderen ook kennismaken met andere culturen en gewoontes.
- Wij bieden optimale ontwikkelingskansen aan jonge kinderen, door ze in groepsverband samen te brengen onder deskundige (bege)leiding. Met name bij de jonge kinderen besteden wij extra aandacht aan de taalontwikkeling door middel van een VVE-programma (Voorschoolse en Vroegschoolse Educatie); zie hiervoor ook pagina 8.
- Een belangrijke slogan van SKOS is: *Groen moet je doen*. Wij brengen kinderen respect bij voor mensen, dieren, natuur, milieu, directe omgeving en materialen. In onze activiteiten laten wij kinderen samen nadenken en werken aan een fijne leefomgeving. Zo organiseren wij jaarlijks een boekenmarkt, scheiden wij afval en gebruiken we materiaal meerdere keren; zie hiervoor ook pagina 10.

² Waar 'zijn' staat, kan ook 'haar' gelezen worden; waar 'hij' staat, ook 'zij'.

Tijd om te oefenen

Wij vinden het belangrijk dat een kind zich stevig voelt en de ruimte krijgt om te oefenen met wat het zich eigen gemaakt heeft. Veel opvoeders kijken uit naar een volgende zichtbare fase in de ontwikkeling van hun kind en moedigen het daarin aan: kan het kind al (snel) lopen, praten, lezen? Maar elk kind is uniek en leert in zijn eigen tempo. Waar in de boekjes staat dat een kind op een bepaalde leeftijd iets zou moeten kunnen, gaat het om gemiddelden en niet om een ijzeren wet waaraan elk kind moet voldoen. Zeker voor de eerste zes jaar geldt dat kinderen dan weer eens een enorme sprong maken en dan weer eens 'stilstaan'. De SKOS vindt het van belang dat kinderen de ruimte krijgen om 'stil te staan', zodat ze zich ook in de breedte kunnen ontwikkelen.

Door te oefenen verkennen kinderen bovendien hun grenzen. Dat moedigen wij zelfs aan, omdat het verkennen van grenzen belangrijk is voor het zelfvertrouwen, de zelfredzaamheid en de zelfstandigheid van kinderen. In onze visie horen vallen en opstaan, soms een blauwe plek of vieze kleren bij het groter worden.

Het boekje *Als kinderen je een zorg zijn*³ is één van de weinige pedagogische handreikingen die, naast aandacht voor de morele ontwikkeling, ook aandacht aan de horizontale ontwikkeling – tijd om te oefenen – besteden. Daarom vraagt de SKOS aan haar medewerkers om het boekje te lezen en als theoretisch kader bij het pedagogisch handelen te gebruiken.

De groep: mogelijkheden en beperkingen

Wij vangen kinderen op in groepen (zie ook hoofdstuk 2). Natuurlijk hebben we aandacht voor elk kind persoonlijk. Maar er zijn beperkingen, omdat een individu niet altijd voorop kan staan in een groep. Een kind moet soms op zijn beurt wachten, want andere kinderen hebben ook aandacht nodig. Tegelijkertijd geeft groepsopvang mogelijkheden: kinderen hebben veel mogelijkheden om samen te spelen met leeftijdgenootjes en zo de wereld te verkennen. En ze leren delen.

Kindvolgsystemen

De SKOS levert een bijdrage aan een doorgaande lijn van kinderdagverblijf of peuterspeelzaal naar basisschool. Om deze reden leggen wij de ontwikkeling van kinderen vast in een observatie- of kindvolgsysteem. Wij volgen de kinderen op de volgende manier:

- kinderen van 0 tot 4 jaar: door middel van het kindvolgsysteem *KIJK!*. Dit systeem wordt ook door veel basisscholen gebruikt. De gegevens kunnen daardoor gemakkelijk 'verhuisd' worden naar de basisschool, waardoor er een compleet beeld ontstaat van de ontwikkeling van een kind.
- kinderen van 4 tot en met 12 jaar: met het observatiesysteem *Kindwelbevinden* dat binnen de SKOS is ontwikkeld. Bij kinderen vanaf 8 jaar wordt niet aan de ouders, maar aan de kinderen zélf gevraagd hoe zij hun opvang ervaren. De uitkomsten van

³ In de bijlage vindt u een korte samenvatting van dit boekje.

de observatie en ervaring van het kind worden meegenomen om ons aanbod te verbeteren.

Kinderen die opvallen

Of een kind opvalt, hangt af van verschillende factoren: hoe oud is het kind, wat is het gedrag en hoe vaak komt het voor? Is het gedrag grensoverschrijdend of onacceptabel? Elk kind heeft soms wat meer begeleiding en dus opvoeding nodig dan op andere momenten. In ons kwaliteitssysteem is uitgeschreven wanneer we extra begeleiding inzetten, wanneer we een handelingsplan maken en hoe we ouders hierbij betrekken.

- Wij accepteren hoe een kind is. Als het nodig is bieden we passende begeleiding. Onze kleine peuterspeelzalen zijn daar een voorbeeld van. Op deze peuterspeelzalen krijgen kinderen extra begeleiding in een kleinere groep van een pedagogisch medewerker van de SKOS en een hbo-geschoolde leidster van Kenter.
- Indien de zorgen te groot worden vragen we, na toestemming van de ouders, de Jeugd Gezondheid Zorg (JGZ) voor ondersteuning. Een orthopedagoog kan bijvoorbeeld komen observeren en met ouders bespreken wat de mogelijkheden zijn.
- Wanneer wij denken dat er binnen een gezin behoefte is aan extra (opvoedings)ondersteuning, dan verwijzen wij ouders door naar een desbetreffende instantie. Na toestemming van de ouders onderhouden wij contact met deze instantie, zodat wij de opvang kunnen afstemmen met de thuissituatie.
- Indien er een vermoeden van kindermishandeling is handelen we volgens de 'meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling'.

Visie op VVE

De brede ontwikkeling van peuters kan extra gestimuleerd worden door ze naar een VVE-peuterspeelzaal of -kinderdagverblijf te laten gaan. VVE betekent: voor- en vroegschoolse educatie. Het doel hiervan is onderwijsachterstanden bij jonge kinderen voorkomen en wegwerken. Als een kind VVE heeft gehad, is het op 4-jarige leeftijd klaar voor de stap naar de basisschool.

De meeste peuterspeelzalen van de SKOS zijn VVE-zalen. Elke VVE-locatie werkt met een speciaal speel- en leerprogramma; de SKOS heeft gekozen voor *Uk en Puk* en voor *Piramide*. Met behulp van deze programma's leren peuters de Nederlandse taal spelenderwijs begrijpen en spreken. Ook oefenen ze in luisteren, bewegen, denken, samenwerken en omgaan met regels.

Er wordt gewerkt met thema's die de kinderen aanspreken en die passen bij de ontwikkelingsfase van het kind. Allerlei betekenisvolle (spel)activiteiten sluiten aan bij situaties die het kind dagelijks meemaakt en bij zijn belevingswereld. Kinderen doen geregeld activiteiten in kleine groepen, met kinderen van hetzelfde ontwikkelingsniveau en die hetzelfde nodig hebben. Op de groepen is er veel aandacht voor een rijke speel- leeromgeving met verschillende speelhoeken. Bij elk thema wordt de aankleding van de ruimte en de speelhoek zoveel mogelijk aangepast.

Gedurende alle (thema-)activiteiten oefenen de kinderen met taal. Op speelse wijze leren ze al doende nieuwe woorden zeggen, begrijpen en gebruiken.

Ouders worden door middel van thema-ochtenden betrokken bij wat de kinderen doen en meemaken op de peuterspeelzaal. Het effect van VVE is sterker als de ouders ook thuis met de thema's aan de slag gaan. Daarvoor heeft de SKOS een themamap ontwikkeld: *Peuterpraatjes*. Per thema krijgen de ouders een aantal aantrekkelijke themabladen uitgereikt met verhaaltjes, versjes, liedjes, tips voor activiteiten, en plaatjes met de themawoorden. Daarmee kunnen ze thuis met hun kind oefenen.

De VVE-peuterspeelzalen werken zoveel mogelijk samen met de basisscholen, zodat er een doorgaande lijn is. Ook in veel kleutergroepen wordt namelijk VVE aangeboden. Veel peuterspeelzalen zijn daarom gevestigd in een basisschool. Met de basisschool vindt onder andere afstemming plaats over de thema's, de activiteiten en de overdracht.

Ouders ontvangen informatie over VVE als hun kind 11 maanden is. Dat gebeurt op het consultatiebureau. Dan wordt met ouders besproken of hun kind in aanmerking komt voor een VVE-verwijzing. Een film over dit consult is te bekijken op klaarvoordestarthaarlem.nl.

Op de site klaarvoordestarthaarlem.nl zijn ervaringen van andere ouders te lezen. Ook zijn er tips voor thuis te vinden en een overzicht met locaties. Een film laat zien hoe een ochtend/middag op een VVE-peuterspeelzaal of -kinderdagverblijf eruitziet.

Voedingsbeleid

De SKOS heeft een eigen voedingsbeleid. Uitgangspunt zijn de richtlijnen van de consultatiebureaus en het Voedingscentrum. Een aantal voorbeelden uit ons voedingsbeleid:

- Wij verstrekken zoveel mogelijk voeding waaraan geen extra suiker is toegevoegd. Suiker is slecht voor gebit, botopbouw en opname van vitamines, en legt een basis voor allerlei welvaartsziekten. Daarnaast zijn veel (kleine) kinderen allergisch voor sommige toevoegingen. Door voedingsmiddelen zonder suiker te geven, zijn we ook al veel van die toevoegingen kwijt. Uitzonderingen worden alleen gemaakt bij bijzondere (religieuze of culturele) feesten, zoals het Suikerfeest of beschuit met muisjes bij de geboorte van een broertje of zusje.
- Op het kinderdagverblijf en de buitenschoolse opvang verstrekt de SKOS onbespoten bananen. De arbeidsomstandigheden bij de bananenteelt leiden ertoe dat werkers onvruchtbaar kunnen worden of het risico lopen om zwaar gehandicapte kinderen te krijgen (afhankelijk van de hoeveelheid bestrijdingsmiddelen waarmee ze in aanraking komen). Dit vinden wij niet acceptabel.
- Voor de broodmaaltijden is vlees niet nodig. In vleeswaren zitten vaak toevoegingen verwerkt. Daarom vervangen we smearworst door een vegetarische variant die door kinderen erg lekker gevonden wordt en wordt er incidenteel paardenworst of kipfilet aangeboden. Varkensvlees wordt niet aangeboden.

- Zowel op de kinderdagverblijven als de buitenschoolse opvang bieden we, op verzoek van de ouders, een warme maaltijd die binnen ons voedingsbeleid past.
- Bij de peuterspeelzalen vragen we de ouders om hun peuter fruit mee te geven voor het gezamenlijke eetmoment.
- Als een kind een bepaalde voedselallergie heeft, vragen wij aan de ouders om voor het kind geschikt en verantwoord voedsel mee te geven.

Milieubeleid

De SKOS wil met haar milieubeleid verantwoordelijkheid voor de omgeving in praktijk brengen, aan kinderen overbrengen, en de wereld zo goed mogelijk aan de kinderen doorgeven. Kinderen worden betrokken bij het bewust scheiden van het afval. Er wordt zoveel mogelijk geknutseld met kosteloos (afval)materiaal. Schoonmaakmiddelen die wij gebruiken, belasten het milieu zo min mogelijk. Luiers worden gerecycled, en het milieuaspect weegt mee bij de aanschaf van nieuwe artikelen.

Groter geheel

Een kind maakt als vanzelfsprekend deel uit van een groter geheel. Daarom onderhouden wij contacten met andere organisaties, zoals het onderwijs, consultatiebureaus en bijvoorbeeld sportverenigingen.

2 Opvang in groepen

Horizontale en verticale groepen

De SKOS biedt opvang in horizontale en verticale groepen. Hieronder worden de kenmerken kort toegelicht. Een uitgebreidere beschrijving van de werkwijze op de horizontale en verticale groep vindt u in het pedagogisch werkplan van elke locatie.

Horizontale opvang

De kinderdagverblijven van de SKOS bieden voornamelijk opvang in horizontale groepen. Door deze indeling zijn de groepsruimte, het dagritme en de inrichting van de ruimte specifiek afgestemd op één leeftijdsgroep. Dat betekent dat we de zorg en de activiteiten precies kunnen afstemmen op de leeftijd en ontwikkeling van de kinderen. Kinderen spelen immers graag met kinderen van ongeveer dezelfde leeftijd.

Verticale opvang

De SKOS biedt ook kinderopvang in verticale groepen. Hier worden kinderen opgevangen van 0 tot 4 jaar. Het voordeel hiervan is dat jongere kinderen zich kunnen optrekken aan de oudere kinderen. Oudere kinderen leren om te zorgen voor en rekening te houden met jongere kinderen.

De verticale groep is zodanig ingericht dat de baby's in een afgeschermd gedeelte veilig kunnen liggen, rollen en kruipen. Voor de oudere kinderen zijn er ruimtes waar ze vrij kunnen bewegen en spelen. Door samenwerking met de andere groepen (het opendeurenbeleid) binnen een kindercentrum worden er regelmatig activiteiten aangeboden waar alle kinderen van een bepaalde leeftijd en een bepaald ontwikkelingsniveau aan kunnen meedoen.

Buitenschoolse opvang

Een verticale groep in de buitenschoolse opvang kan voor kinderen extra mogelijkheden bieden om juist met wat oudere of jongere kinderen te spelen. Toch geeft de SKOS ook bij de buitenschoolse opvang de voorkeur aan een horizontale groepsindeling. Een kleuter heeft namelijk een heel ander soort opvang nodig dan een kind van 9 of 10 jaar.

Als de locatie groot genoeg is, is de indeling daarom bij voorkeur: een kleutergroep, een groep voor de basisschoolgroepen 3, 4 en 5, en een oudste groep voor de basisschoolgroepen 6, 7 en 8.

Opendeurenbeleid bij de kinderdagverblijven en op de BSO

- Bij de SKOS zetten we letterlijk de deuren tussen de groepen open. Ouders worden tijdens het intakegesprek hierover geïnformeerd en geven via het intakeformulier toestemming dat hun kind af en toe op een andere groep kijkt en speelt. Op dagen dat er minder kinderen aanwezig zijn op het kinderdagverblijf of de BSO, kunnen groepen samengevoegd worden. Als kinderen gedurende een bepaalde periode, op afgesproken dagen, op twee stamgroepen ingedeeld worden, vragen wij de ouders nogmaals om schriftelijke toestemming.

- Op sommige dagen kan bij de buitenschoolse opvang (BSO's) de bezetting (het aantal kinderen) erg laag zijn. Om dan toch opvang te kunnen bieden, komt het voor dat er kinderen van verschillende locaties op één locatie worden opgevangen.

In het pedagogisch werkplan van de eigen locatie is uitgewerkt hoe wij concreet vormgeven aan het opendeurenbeleid.

Kinderdagverblijven: halve dagopvang en flexibele opvang

Op al onze kinderdagverblijven bieden we naast hele dagopvang op bepaalde dagen ook halve dagopvang. Halve dagopvang is altijd in combinatie met minimaal één hele dag opvang. Op enkele kinderdagverblijven wordt tevens flexibele opvang aangeboden voor minimaal één dag per week. Er is een minimum van één dag, omdat we het belangrijk vinden dat de kinderen en pedagogisch medewerkers voldoende tijd hebben om een band met elkaar op te bouwen.

Terugkerende rituelen en een herkenbaar dagritme vinden we op de flexibele groep extra belangrijk, omdat kinderen zich daar veilig bij voelen. Het is voor kinderen fijn als ze de gelegenheid krijgen om andere kinderen te leren kennen en relaties op te bouwen. We betrekken ze bij elkaar en helpen ze op weg om samen te spelen. Met behulp van het kindvolgsysteem en het overdrachtsformulier kunnen we het welbevinden van ieder kind goed volgen.

BSO: voorschoolse en vakantieopvang

Voorschoolse opvang

Op sommige locaties van de SKOS bieden we voorschoolse opvang aan. Voordat ze naar school gaan, kunnen kinderen hier terecht voor opvang en een ontbijt. Daarna worden ze op tijd naar school gebracht.

Vakantieopvang

In de schoolvakanties worden minder kinderen opgevangen dan in de schoolweken. Voor het kunnen verzorgen van een leuk vakantieprogramma is het belangrijk dat er voldoende kinderen en groepsleiding aanwezig zijn. Daarom wordt in de vakanties een aantal locaties samengevoegd en is er altijd van iedere locatie een voor de kinderen bekende pedagogisch medewerker aanwezig. Ouders worden hierover vooraf geïnformeerd.

In het vakantieprogramma zijn er voor kinderen tot groep 4 bescheiden uitstapjes in de buurt.

Hoe ouder de kinderen zijn, hoe uitdagender het vakantieaanbod is. Voor de oudste kinderen vanaf groep 4 wordt er een SKOS breed programma aangeboden, waarvoor kinderen van alle locaties zich kunnen inschrijven. Tijdens de activiteiten worden de kinderen in het kader van de fysieke en emotionele veiligheid verdeeld in groepjes van 10 kinderen per pedagogisch medewerker. De kinderen worden, zoveel als mogelijk,

ingedeeld bij een vaste, vertrouwde pedagogisch medewerker. Mocht dit voor de kinderen een onbekende medewerker zijn, dan zijn zij aan elkaar voorgesteld en zijn ze, voor het uitstapje, tenminste een uur samen om wat te eten en te drinken voordat de activiteit begint. Tijdens het uitstapje wordt met gekleurde polsbandjes zichtbaar gemaakt welke kinderen bij welke pedagogisch medewerker horen.

Het kan incidenteel voorkomen dat er activiteiten worden georganiseerd waaraan meer dan dertig kinderen deelnemen, bijvoorbeeld een uitstapje naar Artis of de bioscoop. Ook tijdens deze activiteiten worden de kinderen verdeeld in groepjes van 10 kinderen met een pedagogisch medewerker, ook dan wordt er met gekleurde polsbandjes gewerkt.

Activiteitsaanbod

Het activiteitsaanbod op de *peuterspeelzaal* en de *kinderdagverblijven* wordt afgestemd op de ontwikkeling van de kinderen. Dat betekent dat er een algemeen aanbod is voor alle kinderen, maar dat kinderen ook activiteiten doen op hun eigen niveau, in kleinere groepjes met kinderen die hetzelfde nodig hebben.

Op de *buitenschoolse opvang* is er veel gelegenheid voor vrij spel of de keuze uit meerdere activiteiten. Op die momenten mogen de kinderen zelf bepalen waar ze willen spelen en lopen de leeftijden vanzelfsprekend door elkaar heen. Activiteiten zijn op de leeftijd van de kinderen afgestemd.

3 Contact met ouders

Input van ouders

'Ouders zijn onze klanten, kinderen ons werk' – dat is ons uitgangspunt in de samenwerking met ouders. Alle kinderopvanglocaties hebben een Oudercommissie (OC). Daarnaast is er een Centrale Ouderraad (COR) die uit afgevaardigden van de OC's bestaat. De OC's hebben de COR mandaat gegeven hun adviesrecht over te nemen ten aanzien van organisatiebrede zaken. Over locatiespecifieke zaken worden de OC's zelf om advies gevraagd. De OC's dienen tevens als klankbord voor ouders.

Als er op peuterspeelzalen nog geen OC aanwezig is, worden inspanningen gedaan deze alsnog op te richten. In de tussentijd worden ouders regelmatig uitgenodigd om in gesprek te gaan over beleid en praktische zaken rondom de peuterspeelzaal en zoveel mogelijk betrokken bij OC-gerelateerde onderwerpen.

Mentorschap

Alle kinderen hebben een mentor (een pedagogisch medewerker) die het intakegesprek met de ouders doet, de observaties plant, de ontwikkeling van het kind volgt en registreert via het kindvolgsysteem, en dit daarna met de ouders bespreekt. De mentor is het eerste aanspreekpunt voor de ouders en onderhoudt contacten met eventuele andere betrokkenen. Op de buitenschoolse opvang is de mentor tevens het eerste aanspreekpunt voor het kind.

Informatie aan ouders

De SKOS beschikt over een Ouderportaal c.q. Ouderapplicatie (app). Via de app wordt veel informatie tussen ouders en pedagogisch medewerkers gedeeld. Ook nieuwsbrieven gaan via de app. Ouders kunnen via de app onder andere een aanvraag doen voor het incidenteel wisselen van een opvangdag en het aanvragen van extra opvang. Ook zien zij, indien gewenst, foto's van hun kinderen tijdens de opvang. Niet alle informatie is geschikt om via de app te delen. Informatie over bijvoorbeeld de doorstroom van een kind naar een volgende groep bespreken wij mondeling met de ouders.

Toestemming voor overdracht

In het kader van de doorgaande lijn vindt er een overdracht plaats als kinderen de overstap maken van de opvang naar de basisschool. Ouders geven hier vooraf toestemming voor. Er zijn afspraken met alle basisscholen in Haarlem over het gebruik van hetzelfde overdrachtsformulier, namelijk *De kleine Eigen Wijzer*. Ouders kunnen zelf ook iets invullen op dit formulier. De SKOS stuurt het formulier naar de basisschool die de ouders hebben aangegeven.

Ook vindt er, mits ouders toestemming geven, overdracht plaats naar de buitenschoolse opvang; dit geldt eveneens als de BSO niet binnen de SKOS is. De pedagogisch medewerkers van de peuterspeelzaal of kinderdagverblijf bespreken met ouders wat zij gaan overdragen en gebruiken daarvoor het overdrachtsformulier dat door de SKOS

ontwikkeld is. Daarna nemen de pedagogisch medewerkers telefonisch contact op met de buitenschoolse opvang en spreken kort de situatie van het kind door. Indien gewenst vindt er een ontmoeting plaats. Het dossier wordt aan ouders meegegeven om aan de buitenschoolse opvang over te dragen.

4 De pedagogisch medewerkers

Het beleid in de praktijk

De pedagogisch medewerkers brengen het pedagogisch beleid in de praktijk; zij staan op de groepen en zijn dus degenen die het moeten doen.

Van de pedagogisch medewerkers verwachten wij dat ze in staat zijn de vier opvoedingsdoelen van Riksen-Walraven (zie pagina 5) in hun werk tot hun recht te laten komen. Zij werken ontwikkelingsgericht. Hun werkwijze sluit naadloos aan bij onze pedagogische uitgangspunten (zie hoofdstuk 1).

De SKOS ondersteunt de pedagogisch medewerkers bij hun dagelijkse werk door in het (werk)overleg regelmatig een pedagogisch uitgangspunt te bespreken én door hen te ondersteunen in het hanteren van het observatiesysteem. Ook krijgen pedagogisch medewerkers de mogelijkheid om cursussen te volgen (zie hieronder onder Scholingsbeleid).

Op alle groepen maken we gebruik van video-interactiebegeleiding (VIB). Daarbij worden situaties op de werkvloer gefilmd door een VIB'er. De opnamen worden nabesproken met de pedagogisch medewerker. Hierdoor krijgt de pedagogisch medewerker in woord en beeld feedback op haar eigen manier van communiceren en op het pedagogisch handelen.

Kwalificaties van de pedagogisch medewerkers

In de wet- en regelgeving, en in de cao Kinderopvang en cao Welzijn, is vastgelegd over welke kwalificaties de pedagogisch medewerkers moet beschikken. Hiernaast beschikken alle pedagogisch medewerkers over een diploma *Eerste Hulp Bij Kinderen* en voldoen ze aan de landelijke taalnorm.

Scholingsbeleid

De SKOS biedt pedagogisch medewerkers op verschillende manieren de mogelijkheid om cursussen of trainingen te volgen om hun pedagogische vaardigheden te versterken of uit te breiden. Elk jaar worden verschillende opleidingen en cursussen aangeboden; dit is terug te vinden in het opleidingsplan.

Met elke pedagogisch medewerker wordt bovendien jaarlijks besproken wat nodig is om:

- haar pedagogisch handelen op het vereiste kwaliteitsniveau te houden;
- gedifferentieerd te kunnen werken (= aanbod afstemmen op ontwikkelingsniveau van kinderen);
- goed te kunnen werken met de VVE-methodes (Uk & Puk, Piramide – zie ook pagina 8 en 23);
- te kunnen werken met het kindvolgsysteem KIIJK! (zie ook pagina 7).

Inzet van medewerkers in opleiding en stagiairs

Het is mogelijk om pedagogisch medewerkers in opleiding naast een bevoegde medewerker in te zetten. De SKOS heeft hierover beleid vastgelegd en afspraken met de opleidende organisaties gemaakt. Jaarlijks toetst de GGD of de SKOS het juiste beleid uitvoert.

Daarnaast biedt de SKOS aan toekomstige pedagogisch medewerkers de mogelijkheid om stage te lopen. De taken van de stagiaires zijn afhankelijk van hun opleidingseisen en het opleidingsjaar. Omdat opleidingseisen en opleidingsjaar per stagiaire kunnen verschillen, zijn de taken niet vastgelegd in het Pedagogisch Werkplan, maar in de individuele stageovereenkomst en stageplan. Het stage- en opleidingsbeleid geeft richting aan een waardevolle invulling van elke stage die bij de SKOS gelopen wordt.

Vaste gezichten op de groep en invalkrachten

Voor een goed pedagogisch klimaat is het van belang om met vertrouwde gezichten op de groep te werken. Kinderen en ouders moeten zich *gekend* en *herkend* weten. Dat kan alleen als de groepsleiding niet te veel wisselt. Hoe jonger het kind, hoe belangrijker dit is. Daarom geldt er voor de pedagogisch medewerkers op de kinderdagverblijven en de peuterspeelzalen een minimumaanstelling.

Stabiliteit op de groep

Met een vast team van pedagogisch medewerkers zorgen wij voor stabiliteit.

- Op de babygroep zijn de pedagogisch medewerkers zo ingeroosterd dat elke baby per dag één of twee van de vaste pedagogisch medewerkers ziet. Maar de praktijk is soms anders: medewerkers zijn weleens ziek, gaan op vakantie, hebben werkbegeleiding of veranderen van werkgever. Op locaties met meerdere groepen laten wij de groepen daarom samenwerken, zodat de kinderen en ouders met meer groepsleiders vertrouwd raken. Kan een vaste pedagogisch medewerker niet werken en komt daar iemand anders voor, dan blijven er meer bekende gezichten over.
- Ook op de peuterspeelzalen en de BSO's wordt zoveel mogelijk gewerkt met vertrouwde, vaste gezichten op de groep. Elke pedagogisch medewerker werkt op haar eigen vaste groep.

Invalpool

De SKOS heeft een eigen, vaste invalpool. Hierdoor kunnen wij vervanging goed regelen. Zowel op de kinderdagverblijven als op de peuterspeelzalen zetten wij zoveel mogelijk dezelfde invalkrachten op dezelfde groepen in. De invalkrachten zijn bekend met onze manier van werken. Alleen bij hoge uitzondering zetten wij invalkrachten in via een uitzendbureau.

Het vierogenprincipe

De SKOS vindt het belangrijk dat kinderen in een veilige en vertrouwde omgeving worden opgevangen. Daarom zorgen we ervoor dat er ieder moment meerdere volwassenen aanwezig zijn die in contact staan met de kinderen en dat zij toegang hebben tot of zicht hebben op groepsruimtes: het vierogenprincipe. Een pedagogisch medewerker is dus nooit alleen op een locatie.

Zo werkt het in de praktijk

- Op de peuterspeelzalen zijn er altijd twee pedagogisch medewerkers aanwezig.
- Bij de voorschoolse opvang en op de groepen van de kinderdagverblijven zijn er altijd meer collega's tegelijkertijd op de locaties aanwezig. Op de groepen zelf staat een pedagogisch medewerker alleen bij de start van de dag. Een tweede pedagogisch medewerker start later en blijft tot het einde van de dag. De eerste pedagogisch medewerker werkt tot eind van de middag, wanneer de eerste kinderen weer gehaald worden. De tweede pedagogisch medewerker staat dan alleen op de groep tot sluitingstijd. Tussen de middag nemen de pedagogisch medewerkers om de beurt pauze, waardoor er één pedagogisch medewerker op de groep staat. Dit gebeurt normaliter als een groot gedeelte van de kinderen slaapt. Hoe dit eruitziet in de praktijk, staat beschreven in het pedagogisch werkplan van de locatie.
- Ook op de buitenschoolse opvanglocaties zijn er altijd collega's op andere groepen aanwezig.

Indeling locaties

Ook de indeling van de locaties speelt een belangrijke rol als het gaat om openheid en transparantie. Denk daarbij aan een transparante afscheiding en/of deuren tussen lokalen, de grote hoeveelheid ramen en ons opendeurenbeleid.

Omgangsnormen

Vanzelfsprekend zijn de omgangsnormen tussen al onze medewerkers en de kinderen vastgelegd in de Gedragscode Kinderen en Seksualiteit. Ook zorgen we met elkaar voor een open aanspreekcultuur: als je onderbuikgevoel zegt dat iets niet klopt, zeg je er wat van!

De toepassing van het vierogenprincipe is op alle locaties besproken met de oudercommissies. Het is bovendien opgenomen in het pedagogisch werkplan van elke locatie.

5 Pedagogisch werkplan per locatie

Vertaling naar de praktijk

De leidinggevende vertaalt samen met de pedagogisch medewerkers van de locatie het algemeen pedagogisch beleidsplan naar de dagelijkse praktijk. Deze vertaling wordt vastgelegd in een pedagogisch werkplan. Het werkplan beschrijft onder andere hoe de vier opvoedingsdoelen uit hoofdstuk 1 in de praktijk aan bod komen. Jaarlijks wordt het werkplan door de leidinggevende en het team getoetst aan de praktijk en indien nodig aangepast. Het pedagogisch werkplan wordt jaarlijks met de Oudercommissie besproken.

De pedagogische middelen

In het pedagogisch werkplan wordt in zes pedagogische middelen beschreven hoe de vier pedagogische opvoedingsdoelen (zie pagina 5) gerealiseerd worden.

1. De leidster-kindinteractie: hoe gaat de groepsleiding met de kinderen om?
2. De groep: hoe maken de pedagogisch medewerkers de groep tot een vertrouwde omgeving voor het kind?
3. De binnen- en buitenruimte: hoe wordt de ruimte gebruikt voor gezamenlijke, individuele en gevarieerde spelervaringen?
4. De activiteiten: welke activiteiten bieden kansen voor het ontwikkelen van persoonlijke en sociale vaardigheden van kinderen?
5. Het spelmateriaal: hoe sluit het spelmateriaal aan bij de mogelijkheden van de verschillende kinderen?
6. De basisschool: hoe wordt de doorgaande lijn dan wel het contact met de basisschool bewaakt?

Pedagogische stromingen en programma's

De locaties kunnen bij verschillende pedagogische stromingen of programma's aansluiten. Deze worden als hulpmiddel en inspiratiebron gebruikt en nooit naar de letter gevolgd. Alleen onderdelen die bij ons werk en ons beleid passen, komen in de praktijk terug. Wel verwachten we dat alle pedagogisch medewerkers voor hun eigen leeftijdsgroep de kennis uit het boekje *Als kinderen je een zorg zijn* (zie bijlage op pagina 18) kunnen toepassen.

In bijlage 3 vindt u een korte beschrijving van elke stroming en methode.

Bijlagen

1. Literatuur: Als kinderen je een zorg zijn

Thomas Lickona en Wessel Ytsma, *Als kinderen je een zorg zijn – over opvoeding in waarden en normen*, HB uitgeverij Baarn. ISBN 9055742686 (inmiddels niet meer te bestellen. Bij de SKOS is een samenvatting van het boekje te verkrijgen).

Het boek gaat over de ontwikkeling van het kind, waarbij de morele ontwikkeling als belangrijkste invalshoek gebruikt wordt. Als doel van de opvoeding wordt gezien dat een kind moet kunnen uitgroeien tot een verantwoordelijke volwassene die in evenwicht met zichzelf is. En aan zo'n opvoedingsdoel moet je van jongs af aan aandacht schenken. In het boekje staan veel praktische tips hoe je dat bij elke leeftijd kunt doen.

In dit boek draait het om tien grondgedachten; tien bouwstenen die belangrijk zijn voor de morele groei van een kind:

1. Moreel gedrag betekent respect

Respect is de kern van een morele instelling. Respect voor jezelf, voor anderen, voor alles wat leeft en bloeit om je heen. We beschouwen ieder individu als waardevol, laten anderen in hun waarde en geven anderen dezelfde rechten als we onszelf toekennen ('Wat jij niet wilt wat u geschiedt, doe dat ook een ander niet'). Maar niet alleen respect hoort bij een morele instelling, ook liefde en vertrouwen horen hierbij.

2. De morele ontwikkeling verloopt in fasen

Respect als morele waarde is er niet zomaar opeens bij een kind, maar dat ontwikkelt zich langzaam. In het schema op pagina 20 staan de verschillende fasen.

3. Respecteer kinderen en verwacht respect terug

Als je kinderen moreel besef wilt bijbrengen, dan moet je ze met respect behandelen. Benader kinderen als volwaardige personen en probeer eerlijk met ze om te gaan. Houd rekening met hun niveau en in welke fase ze zitten. Probeer uit te leggen wat je wilt en waarom je dat wilt, en zeg niet 'Omdat ik het wil' of 'Omdat het moet'.

4. Geef het goede voorbeeld

Zég niet alleen dat je anderen met respect behandelt, maar laat zien dat je dat zelf ook dóet. Voorbeeldgedrag van de ouders/opvoeders werkt veel sterker op kinderen in dan alleen maar mooie verhalen over hoe het moet.

5. Leg uit wat je bedoelt

Het is niet alleen belangrijk dat kinderen zich moreel verantwoord gedragen, maar het is ook belangrijk dat ze weten waarom dat belangrijk is. Het goede voorbeeld geven is het meest effectief als kinderen weten wat hieraan ten grondslag ligt.

6. Leer kinderen na te denken

Als een kind wat fout doet en je hem daarop aanspreekt, vraag dan of hij weet wat voor effect zijn gedrag op anderen heeft, of vraag hoe hij het zou vinden als iemand anders dat bij hem deed. Leer kinderen zich in de positie van de anderen te verplaatsen.

7. Geef kinderen verantwoordelijkheden

Als we willen dat kinderen zich moreel verantwoord gedragen zullen we ze zekere verantwoordelijkheden moeten geven. We beginnen met kleine verantwoordelijkheden, bijvoorbeeld even helpen tafeldekken.

Naarmate het kind ouder wordt kunnen de verantwoordelijkheden uitgebreid worden. Het is wel belangrijk om uit te leggen waarom een kind deze verantwoordelijkheden krijgt. Kinderen leren zo om aan anderen te denken, en krijgen een basisgevoel van zelfvertrouwen. Zo leveren ze een waardevolle bijdrage aan het gezin. Bijvoorbeeld: 'Doordat jij even helpt mamma tafel te dekken, kan mamma de baby nog even een flesje geven.'

8. Zorg voor evenwicht tussen zelfstandigheid en controle

Kinderen, of ze nu 2 of 16 zijn, willen graag dingen zelf doen. Daar moet je ze als ouders de ruimte voor laten. Zo kunnen ze hun zelfstandigheid ontwikkelen. Bij elke leeftijdsfase hoort een eigen ruimte om zelfstandig te zijn. Een ouder kind kan meer ruimte aan dan een jonger kind.

Kinderen hebben leiding nodig. Het is soms noodzakelijk dat een ouder duidelijke grenzen stelt en controle utoefent. Doet een ouder dat niet, dan wordt de ontwikkeling van het kind geremd. Als een ouder alleen controle utoefent en geen ruimte voor zelfstandigheid biedt, kan het kind zich niet tot een volwassene met voldoende zelfvertrouwen ontwikkelen.

Een evenwicht tussen zelfstandigheid en controle is nodig, omdat opvoeding als doel heeft dat kinderen volwassenen worden die hun eigen beslissingen kunnen nemen en hun eigen leven kunnen leiden.

9. Geef kinderen liefde en help ze zelfrespect te ontwikkelen

Wanneer een kind genegenheid ontvangt, zal het een positief zelfbeeld ontwikkelen. Liefde is van het grootste belang voor ons zelfbeeld; de liefde van anderen helpt een kind zichzelf aardig te vinden.

Houd je aan je afspraken met kinderen (negeer ze niet). Dat geeft ze het gevoel dat ze belangrijk zijn. Geef kinderen aandacht, steun en tijd. Geef ze het gevoel dat ze op hun eigen benen kunnen staan, zodat ze niet voortdurend de goedkeuring van anderen nodig hebben. Laat kinderen voelen dat er van ze gehouden wordt.

10. Bevorder de morele ontwikkeling en daarmee (een) gelukkiger kind/kinderen

Een moreel gezonde leefomgeving heeft een positieve invloed op de morele ontwikkeling. Kinderen hebben dan mensen om zich heen met wie ze zich kunnen identificeren. Ze zien voorbeelden, waarvan ze kunnen leren.

In een gezin/opvang/school zijn conflicten onvermijdelijk. Conflicten zijn ook gezond voor de ontwikkeling, omdat ze kinderen kunnen voorbereiden op situaties die ze tegenkomen.

2. Fasen van de morele ontwikkeling

Fase 0	Egocentrisch denken (de eerste vier levensjaren)	Wat is goed: Waarom moet je goed zijn:	Ik moet mijn zin krijgen. Om mijn verlangens beloond te zien en om geen straf te krijgen.
Fase 1	Gehoorzaamheid (4- + 5-jarigen)	Wat is goed: Waarom moet je goed zijn:	Ik moet doen wat er gezegd wordt. Om moeilijkheden te voorkomen.
Fase 2	Voor wat hoort wat (6- t/m 9-jarigen)	Wat is goed: Waarom moet je goed zijn:	Ik moet voor mezelf zorgen, maar ik moet de mensen die mij goed behandelen ook goed behandelen. Eigenbelang; wat houd ik eraan over?
Fase 3	Goede relaties met anderen (10- t/m 13-jarigen)	Wat is goed: Waarom moet je goed zijn:	Ik moet aardig zijn en beantwoorden aan de verwachtingen van mensen om wie ik geef. Zodat anderen goed over me denken en ik mezelf ook goed kan vinden.
Fase 4	Verantwoordelijkheid tegenover het systeem (pubers)	Wat is goed: Waarom moet je goed zijn:	Ik moet mijn verantwoordelijkheden nakomen tegenover het sociale systeem waar ik bij hoor. Om te voorkomen dat het systeem ineenstort en mijn zelfrespect te bewaren.
Fase 5	Principieel geweten (jongvolwassenen)	Wat is goed: Waarom moet je goed zijn:	Ik moet het grootst mogelijke respect tonen voor de rechten en de waardigheid van ieder ander individu en een systeem steunen dat de rechten van de mens beschermt. Ik ben het tegenover mijn geweten verplicht om andere mensen met respect te behandelen.

3. Pedagogische stromingen en methodes

Reggio Emilia

Loris Malaguzzi is de grote inspirator achter de filosofie van Reggio Emilia. De basishouding van waaruit de pedagogisch medewerkers werken is het volstrekt serieus nemen van kinderen. Kinderen zijn geen hulpbehoevende wezentjes die je alles moet voorkauwen. Een kind is competent, heeft van nature creatieve capaciteiten, wil leren, wil onderzoeken. Kinderen leren de wereld om hen heen met hun zintuigen. Laat een kind daarom zelf experimenteren met simpele materialen, stimuleer zelfstandigheid. Volgens Reggio Emilia leert een kind het meest van zijn leeftijdsgenoten, daarna van volwassenen en ten derde van de omgeving. De volwassene biedt mogelijkheden en materialen aan, waarmee de kinderen hun mogelijkheden verder kunnen ontwikkelen.

Emmi Pikler

De aanpak volgens Emmi Pikler heeft twee belangrijke pijlers: de verzorging en bewegingsontwikkeling. Tijdens de verzorging krijgt een baby onverdeelde en liefdevolle aandacht van de pedagogisch medewerker. Die neemt daar ruim de tijd voor. Zij praat met zachte stem, vertelt de baby wat ze gaat doen en nodigt hem uit mee te helpen. Respect voor de eigenheid en autonomie van het kind staat voorop. Volgens Pikler is het samen spelen en het samen bewegen met baby's van het grootste belang voor hun sociale, emotionele en cognitieve ontwikkeling. In contact met andere baby's ontdekt hij zichzelf en anderen.

Maria Montessori

De peuterspeelzaal, die verbonden is aan een montessorischool, sluit met haar activiteiten bij dit type onderwijs aan. De kern van de methode van Maria Montessori is 'Help mij het zelf te doen'. Volgens Montessori is alle opvoeding in principe zelfopvoeding. Opvoeding en onderwijs moeten daarom onderkennen wat de behoeften van een kind op een gegeven moment zijn en daarop inspelen, door op het juiste moment de juiste omgeving en de juiste materialen te bieden. Dat wil zeggen dat er weloverwogen en doelgericht prikkels aanwezig moeten zijn. Het kind wordt uitgedaagd om dingen aan te pakken, uit te proberen. Dit betekent ook dat de kinderen de vrijheid krijgen te kiezen waarmee ze willen werken of spelen. Deze visie sluit heel goed aan bij het VVE-programma waarin kinderen steeds zelfstandiger worden, een spelrijke leeromgeving krijgen aangeboden en ondersteund worden waar dat nodig is.

Triple P

Triple P staat voor Positief Pedagogisch Programma. Het is een programma voor opvoedingsondersteuning en is bedoeld voor ouders met kinderen van 0 tot 16 jaar. Triple P is laagdrempelig en heeft als doel (ernstige) emotionele en gedragsproblemen bij kinderen te voorkomen door het bevorderen van competent ouderschap.

Triple P reikt ouders verschillende strategieën aan voor de dagelijkse opvoedingspraktijk. De ouders leren hoe zij gewenst gedrag bij hun kind kunnen stimuleren en ongewenst gedrag kunnen reguleren.

Met behulp van Triple P leren ouders gebruik te maken van de dagelijkse communicatie in het gezin om hun kinderen adequaat emotioneel te ondersteunen en hun sociale competentie en probleemoplossend vermogen te stimuleren. De positieve krachten in een gezin en de competentie van ouders worden zo versterkt en risicofactoren verminderd. Dezelfde benadering versterkt het professioneel handelen van de groepsleiding. Meer informatie is te vinden op: www.triplep-nederland.nl

Uk & Puk

Uk & Puk is een totaalprogramma. Spelenderwijs leren kinderen allerlei vaardigheden die passend zijn bij hun ontwikkelingsfase. Behalve aan spraak en taal werkt Uk & Puk aan sociaal-emotionele ontwikkeling, motorische en zintuiglijke ontwikkeling, en de eerste rekenprikkel. De thema's en bijbehorende activiteiten zijn geschikt voor baby's, dreumesen en peuters. Het prettige aan deze methode is dat pedagogisch medewerkers zelf veel invloed uit kunnen oefenen op het programma en de vormgeving. Als een kind voornamelijk bezig is met zijn nieuwe schoenen, kan dit opgenomen worden in het activiteiten aanbod. Peuters die 4 jaar worden kunnen – individueel of in een kleine groep – worden voorbereid op de overstap naar het basisonderwijs.

Het programma Uk & Puk sluit aan bij verschillende VVE-programma's die door basisscholen gebruikt worden.

Piramide

Piramide is een VVE-methode waarbij, in een combinatie van spelen en leren, de kinderen gestimuleerd worden in hun ontwikkeling. Kinderen die extra steun nodig hebben, krijgen speciale aandacht in de vorm van *tutoring* (persoonlijke begeleiding), taalstimulering en spel. Ouders worden betrokken bij het programma door onder andere thuis met hun kind activiteiten te doen die aansluiten bij wat het kind in de opvang heeft gedaan.